

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19-20 травня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

ОСОБЛИВОСТІ Й МЕТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Пронський Е. А.

студент II курсу юридичного факультету

Сумського державного університету

Науковий керівник: Янішевська К. Д.

викладач кафедри СМП юридичного факультету

Сумського державного університету

Стабільність розвитку економічних відносин у державі, забезпечення основ для розвитку підприємництва, підтримання інвестиційної привабливості держави, ефективна реалізація її фіскальної політики неможливі без формування відповідного організаційно - правового механізму регулювання податкових відносин, а тому тема адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування, стягнення податків в державі тощо завжди є дуже актуальною.

Необхідність дослідження поняття та особливостей адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування пояснюється не тільки неабиякою важливістю сфери оподаткування для держави та інтенсивними процесами реформування податкового законодавства України, а ще і необхідністю запобігання зловживанням з боку суб'єктів податкових відносин, що в цілому ще раз підкреслює актуальність теми цієї наукової тези.

Загальновідомо, що податки – це обов'язкові платежі юридичних і фізичних осіб до державного бюджету на умовах державного законодавства. А системою оподаткування є нормативно визначені органами законодавчої влади платники податків, їхні права й обов'язки, об'єкти оподаткування, види податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджетів, внесків до державних цільових фондів, а також порядок стягнення встановлених податкових платежів, зборів і внесків. Податкові платежі здійснюються лише на підставі податкового закону: мають бути законодавчо визначені платник податку, об'єкт оподаткування, податкова база, розмір ставки, податковий період і строк сплати податку.

Адміністративно-правове регулювання у сфері оподаткування дуже пов'язане та напругу залежить від податкової політики держави. Отже, особливостями податкової політики в Україні є: досить високий рівень оподаткування; суперечливість діючих законів та інших правових актів; нерівномірний розподіл податкового тягаря, значна тінізація економіки і недостатньо обґрунтований пільговий режим; висока питома вага непрямих податків, мала роль місцевих податків і зборів. А. Сміт у XVIII ст. сформулював принципи оптимального оподаткування в державі: справедливість, або платоспроможність платників, тобто єдині правила для всіх і відповідність платежів доходам платників; еквівалентність надходжень і державних витрат; адміністративна простота, тобто зрозумілість для платників; гнучкість, тобто відповідність вимогам часу; фіскальна достатність, тобто відповідність усім статтям витрат; ефективність, тобто неможливість перешкодити ефективному розподілу ресурсів. Вважаємо, що на такі принципи оподаткування негайно треба звернути увагу українській владі, оскільки такі принципи можуть послугувати фундаментом зовсім нової, продуктивної та прогресивної податкової політики України.

Як вже зазначалось, стабільність розвитку економічних відносин у державі, забезпечення основ для розвитку підприємництва, підтримання інвестиційної

привабливості держави, ефективна реалізація її фіскальної політики неможливі без формування відповідного організаційно- правового механізму регулювання податкових відносин, що забезпечує дотримання інтересів усіх учасників таких відносин та, перш за все, держави, що в цілому підкреслює важливість адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування в державі.

Як зазначає О. Яковенко, на сучасному етапі розбудови демократичної та правової держави відбуваються перетворення соціально-економічних і політичних відносин, що значною мірою впливає на стан формування фінансово-економічної стабільності України. Ситуація у сфері оподаткування, що є основним джерелом наповнення бюджетів, характеризується значною обтяжливостю і несправедливістю розподілу податкового навантаження, чиновницьким бюрократизмом, зростанням виявів організованої злочинності й корупції у цій сфері, що призводить до збільшення сектора тіньової економіки, замороження економічних процесів та зростання рівня інфляції [1, с. 3].

У сучасних умовах регулювання сфери податків належить виключно до компетенції держави, адже саме завдяки стягненню податків та зборів забезпечується існування всього державного механізму, функціонує держава. Існування системи оподаткування є однією з ознак держави. Тому, враховуючи важливість сфери оподаткування для держави, визначення напрямів удосконалення регулятивного впливу на податкові відносини потребує використання позитивного досвіду зарубіжних держав та урахування наукових здобутків учених у цій сфері. Крім того, необхідність дослідження поняття та особливостей адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування пояснюється як інтенсивними процесами реформування податкового законодавства, зокрема прийняттям Податкового кодексу України, так і необхідністю запобігання зловживанням з боку суб'єктів податкових відносин, що стали досить поширеними сьогодні. Усе це в поєднанні з відсутністю новітнього (модернізованого) механізму податкового контролю зумовлює необхідність проведення комплексного дослідження процесів владного упорядкування й організації діяльності суб'єктів та об'єктів управління у сфері оподаткування, що охоплює поняття «адміністративно-правове регулювання».

С. Ківалов зазначає, що обов'язковим елементом механізму адміністративно-правового регулювання виступають адміністративно-правові норми, тобто правила поведінки, які встановлюються чи санкціонуються державою і є обов'язковими для виконання. Також важливою складовою механізму адміністративно-правового регулювання є адміністративно-правові відносини [2, с. 16]. До речі, об'єктом вивчення даної теми в цій науковій тезі є саме адміністративно-правові відносини в галузі стягнення податків.

На основі наведеного можна зробити висновок, що адміністративно-правове регулювання являє собою цілеспрямований вплив правових норм, що прийняті державою і є відповідними адміністративними засобами забезпечення прав та законних інтересів фізичних, юридичних осіб та держави у суспільних відносинах з метою підпорядкування їх юридично встановленому правопорядку, а також охорони та розвитку в інтересах суспільства і держави. При цьому, конкретизуючи визначення адміністративно-правового регулювання до податкових відносин, можна визначити, що під адміністративно-правовим регулюванням у сфері оподаткування слід розуміти цілеспрямований, нормативно-організуючий вплив адміністративних та фінансових норм, що прийняті державою і є відповідними адміністративними засобами забезпечення прав та законних інтересів фізичних, юридичних осіб та держави у

суспільних відносинах, які виникають між суб'єктами взаємодії у сфері оподаткування, з метою підпорядкування їх юридично встановленому порядку, а також забезпечення своєчасності сплати коштів у формі податків та інших обов'язкових платежів до бюджетів та інших централізованих фондів.

Треба відмітити, що адміністративно-правове регулювання у сфері податкової (фіскальної) політики спрямоване на: регламентацію державного управління у сфері податкових правовідносин; визначення адміністративно-правового статусу учасників податкових відносин; визначення процедур діяльності податкових та інших органів у галузі правозастосовної діяльності (безпосередня реалізація відповідних нормативних правових актів шляхом стягнення податків); адміністрування податків і зборів (обов'язкових платежів); реалізацію контролю й нагляду в цій сфері; визначення видів адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування; визначення правових засад взаємодії та координації у сфері податкових правовідносин.

Не менш актуальним для вивчення та дослідження є питання щодо мети адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування, тому що з конкретним об'єктом правового регулювання пов'язана завжди відповідна мета. При цьому, як свідчить нормотворча практика, ефективне регулювання можливе лише за умов суворої відповідності мети та завдань, які ставляться при регулюванні тих чи інших відносин.

Мета адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування має комплексний характер, оскільки передбачає різнопланові цілі. Так, на думку В. Марченка, сфера справляння податків є цілісною частиною державного механізму, адміністративно - правове регулювання якої слід розглядати як цілісний комплекс адміністративно-правових засобів, метою якого є правове забезпечення наповнення, відповідно до встановлених планових показників, дохідної частини бюджетів та державних цільових фондів за рахунок частини власних коштів осіб, визначених як «платники податків», у порядку та у спосіб, що визначені законами про оподаткування [3, с. 17].

Мета адміністративно-правового регулювання є окремою його характеристикою, саме вона розкриває його зміст, але про неї треба зазначити у висновку, оскільки вона є по суті основою адміністративно-правового регулювання в конкретній галузі чи сфері. Метою регулювання сфери оподаткування є забезпечення стабільності, збалансованості та ефективності функціонування податкових відносин. Мета адміністративно - правового регулювання у сфері оподаткування полягає у: створенні надійних адміністративно-правових, економічних, організаційних і процесуальних гарантій, правил та порядку сплати податків та інших обов'язкових платежів до бюджетів та інших централізованих фондів платниками податків для забезпечення своєчасності такої сплати; встановленні та регламентації таких відносин держави та платників податків, за яких буде гарантоване реальне дотримання та охорона належних їм прав і свобод, а також їх ефективний захист у разі порушення; запобіганні та припиненні правопорушень з боку суб'єктів податкових відносин. Отже, як ми бачимо, адміністративно-правове регулювання в галузі стягнення податків та взагалі всієї сфери оподаткування є дуже важливим та необхідним аспектом існування податкової сфери в державі взагалі.

Невід'ємною складовою адміністративно-правового регулювання є його принципи. До конституційних принципів, що стосуються правового регулювання у сфері оподаткування, зокрема, належать: принцип встановлення, зміни чи скасування

податків законом; принцип обов'язкової сплати податків, обліку платників податків; принцип законності, спрямований на захист приватної власності та забезпечення правопорядку при стягненні податків. До найважливіших принципів, що визначають сутність адміністративно-правового регулювання податкової сфери на сучасному етапі, необхідно віднести й такий, як рівність платника податків перед законом і податковим органом. У податкових правовідносинах одна сторона – платник податків – завжди перебуває у владному підпорядкуванні іншій стороні – державному податковому органу, що діє від імені держави та наділений повноваженнями зі збору податкових платежів. У зв'язку із цим досить гостро постає питання про забезпечення під час здійснення правового регулювання податкових відносин гарантій прав платника податків.

Реалізація закріплених у законодавстві принципів адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування, їх розширення і вдосконалення має сприяти нейтралізації суперечностей, які виникають сьогодні між державою і платниками податків, а також у цілому сприяти розбудові ефективної системи регулювання відносин між усіма суб'єктами податкових відносин.

Узагальнюючи вищевикладене, зазначимо, що адміністративно-правове регулювання податкових відносин є складовою частиною загального механізму адміністративно-правового регулювання і, зберігаючи загальні властивості останнього, набуває при цьому нових, застосовуваних при здійсненні державного управління прийомів, методів, форм, принципів і функцій регулювання сфери оподаткування. Механізм адміністративно-правового регулювання становить, таким чином, певну систему адміністративно-правових засобів, які впливають на суспільні відносини та організовують їх відповідно до завдань держави і суспільства.

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що в умовах розвитку в Україні ринкових механізмів функціонування економіки державно-правове регулювання відносин у сфері оподаткування набуває особливої актуальності, оскільки свідченням того, що держава є демократичною та правовою, є створення в ній ефективної системи оподаткування, яка має чітку, прозору та зрозумілу правову урегульованість. Тому це питання щодо адміністративно-правового регулювання податкових відносин потребує подальшого наукового дослідження й удосконалення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Яковенко О.О. Адміністративно-правові засади реалізації контролю у сфері оподаткування як функції управління: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / О.О. Яковенко. - К., 2007. - 18 с.
2. Адміністративне право України : підручник / [за заг. ред. С.В. Ківалова]. - О. : Юрид. л-ра, 2003. - 896 с.
3. Марченко В.Б. Адміністративно-правове регулювання у сфері справляння податків : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / Віктор Борисович Марченко ; Нац. ун-т держ. податкової служби України. - Ірпінь, 2009. - 20 с.